

Pathology of the animation educational system in the tenth grade of the Technical and Vocational High School

Fatemeh Esfahani ^{*,1}

¹Master Student, Yazd university, Iran

Corresponding author: esfahani.fateme2626@gmail.com

Received: 2022/08/28

Accepted: 2023/03/14

Background and Objectives: The aim of the current research is to identify the existing injuries in the tenth grade of animation in technical and professional conservatories based on the qualitative method of phenomenology.

Methods: The method of the current research is qualitative phenomenology. The statistical population of this research is 20 people in general, including 15 students of these two conservatories (who were selected purposefully), 3 students of the two conservatories (who were selected based on their teaching experience) and two become directors of conservatories. The research tools were semi-structured interview and observation. To analyze the data, it was tried to produce credible and informative results by using the Claizari strategy and based on the narrative data obtained from the interviews as well as classroom observations, while understanding the phenomenon under study from the perspective of the statistical population of this research.

Findings: In total, 8 main themes and 26 sub-themes were extracted, and the main themes of this research include: "Ignorance and lack of sufficient knowledge of the students about the field of animation, insufficient and up-to-date facilities and equipment of the conservatory, lack of skills and lack of mastery of the student's subjects. The large volume and content of books for specialized workshop courses, the limited amount of time for specialized workshop courses, the lack of ability to assess students' abilities when entering the conservatory, the unpopularity of the conservatory and especially the field of animation among families and society, and not having enough motivation to continue their education. In this field.

Conclusion: As a result, the current research shows that there are damages in the educational system of animation field that need to be investigated and corrected in order to improve and improve the efficiency of this field.

Keywords: Pathology, animation, educational system, technical and professional academy

آسیب شناسی نظام آموزشی رشته پویانمایی در پایه دهم هنرستان فنی و حرفه ای

فاطمه اصفهانی *

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد، دانشگاه یزد، ایران

* نویسنده مسئول: esfahani.fateme2626@gmail.com

دریافت: ۱۴۰۱/۰۶/۰۶

پذیرش: ۱۴۰۱/۱۲/۲۳

چکیده

زمینه و اهداف: هدف پژوهش حاضر، شناسایی آسیب های موجود در مقطع دهم رشته پویانمایی هنرستان های فنی و حرفه ای بر اساس روش کیفی پدیدارشناسی می باشد.

روش ها: روش پژوهش حاضر براساس روش کیفی پدیدارشناسی می باشد. جامعه آماری این پژوهش به طور کلی ۲۰ نفر، شامل ۱۵ نفر از هنرجویان این دو هنرستان (که به صورت هدفمند انتخاب شدند)، ۳ نفر از هنرآموزان دو هنرستان (که بر اساس سابقه تدریس بیشتر انتخاب شدند) و دو مدیر هنرستان ها می شوند. ابزار پژوهش، مصاحبه نیمه ساختاریافته و مشاهده بود. برای تحلیل داده ها، سعی شد تا با استفاده از راهبرد کلازیری و مبتنی بر داده های روایتی بدست آمده از مصاحبه ها و همچنین مشاهدات کلاسی، ضمن درک پدیده مورد مطالعه از منظر جامعه آماری این پژوهش، نتایج باورپذیر و پرمایه ای تولید شود.

یافته ها: در مجموع ۸ مضمون اصلی و ۲۶ مضمون فرعی استخراج گردید که مضامین اصلی این پژوهش شامل: "ناآگاهی و نداشتن شناخت کافی هنرجویان در باره رشته پویانمایی، کافی و به روز نبودن امکانات و تجهیزات هنرستان، ضعف مهارت و مسلط نبودن هنرآموز بر مباحث درسی، حجم زیاد و محتوای مطالب کتاب های دروس تخصصی کارگاهی، کم و محدود بودن زمان دروس کارگاهی تخصصی، نبود امکان استعدادسنجی هنرجویان موقع ورود به هنرستان، محبوب نبودن هنرستان و به ویژه رشته پویانمایی در بین خانواده ها و جامعه و نداشتن انگیزه کافی برای ادامه تحصیل در این رشته" می شدند.

نتیجه گیری: در نتیجه، پژوهش حاضر نشان می دهد که در نظام آموزشی رشته پویانمایی آسیب هایی وجود دارد که جهت بهبود و کارآمدی این رشته، نیازمند بررسی و اصلاح می باشند.

کلمات کلیدی: آسیب شناسی، پویانمایی، نظام آموزشی، هنرستان فنی و حرفه ای

مقدمه

نقش آموزش در پویایی حیات اجتماعی و ضرورت توجه به کارکردهای اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی آن برای دولت و مردم مضاعف شده است. تغییرات شگرف و رقابتی کشورهای جهان در دستیابی هرچه سریعتر به توسعه اقتصادی و رفاه اجتماعی و تاثیر این تحولات باعث توجه بیشتر به نقش و کارکردهای آموزش عمومی و عالی شده است. چنانچه برای رسیدن به منابع انسانی یکی از بهترین و مهمترین سرمایه گذاری ها روی آموزش و پرورش است. زیرا هدف آموزش و پرورش، آماده کردن دانش آموزان برای برعهده گرفتن مشاغل تخصصی در آینده و شرکت در نظام تقسیم کار است. یکی از زیر شاخه های آموزش و پرورش هنرستان فنی و حرفه ای می باشد که یکی از مراکزی است که باید به عنوان مرکز تولید کار عمل کند و هنرجویان کارآفرین تربیت نماید. واضح است که رشد و توسعه اقتصادی بیشتر کشورها با نظام آموزش و پرورش آنها گره خورده است و بر این اساس نقش آموزش های فنی و حرفه ای در توسعه اقتصادی و اشتغال بسیار پر اهمیت می باشد لذا تلاش شده تا جهت گیری این نظام به سمت توسعه آموزش های فنی و حرفه ای با هدف آموزش فنون و مهارت های مورد نیاز جامعه باشد. هنرستان های فنی و حرفه ای یکی از مکان های آموزشی هستند که دانش آموزان برای کسب مهارت های فنی یا هنری پس از پایان سال نهم متوسطه به آن جا می روند و یک دوره سه ساله را برای آموزش دیدن در این مکان سپری می کنند. هنرستان های فنی و حرفه ای از مدارس معتبر زیر نظر وزارت آموزش و پرورش می باشند و دارای رشته های متنوعی هستند. به طور کلی رشته های هنرستان به ۴ بخش خدمات، صنعت، کشاورزی و هنر تقسیم می شود. یکی از اهداف اصلی در نظام آموزش فنی و حرفه ای تربیت و پرورش نیروهای متخصصی است که بتوانند از مهارت های کسب شده در روند آموزش به صورت موفقیت آمیزی در محیط کار استفاده کنند. یکی از این مهارت ها، آموزش رشته پویانمایی (انیمیشن) می باشد که در سال های اخیر به صورت گسترده ای در بسیاری از زمینه ها مورد استفاده قرار گرفته و بسیار پرکاربرد است. پویانمایی هنر نمایش دوبعدی تصاویر می باشد که به قدری سریع می باشد که ببیننده تصور می کند تصاویر در حال حرکت هستند. همچنین این رشته جایگاهی برای ادغام مجموعه ای از هنرها در قالب های متنوع است. با توجه به تنوع تکنیک های این حوزه و با وجود نیروهای جوان، با استعداد و علاقمند و ظرفیت هنری و فرهنگی، می توان به توسعه این هنر - صنعت در آینده ای نزدیک امیدوار بود. به همین علت ضروری است که به مسئله ی آموزش و آسیب شناسی آن به عنوان امری مهم و حساس در زیربنای فرهنگی و اجتماعی این رشته توجه بیشتری شود. در این زمینه پژوهش های مختلفی به آسیب شناسی نظام آموزشی و رشته پویانمایی پرداخته اند و ابعاد مختلف آن را مورد بررسی قرار داده اند لیکن یا تحقیقات به صورت سطحی بوده و یا به دلیل کهنه شدن و قدیمی بودن نتایج آن ها چندان مورد توجه قرار نمی گیرند. پیش از پژوهش حاضر برخی از پژوهش هایی که در زمینه مرتبط با موضوع این تحقیق انجام شده به شرح ذیل می باشد که بر اساس ترتیب تاریخی عنوان شده است: فائزه فیض (۱۳۸۵) در مقاله ای با عنوان " آسیب شناسی نظام آموزشی رشته انیمیشن در ایران با نگاهی به نظام آموزشی فرانسه " سعی نموده است تا با نگاه مقایسه ای به وضعیت آموزش انیمیشن در ایران و فرانسه ، صرفا برخی جنبه های مثبت و منفی آموزش دانشگاهی انیمیشن در ایران را بررسی کند و امیدوار است تا با نقد سازنده جنبه های مثبت و منفی مختلف انیمیشن در کشور ، شاهد تبدیل آن به یک صنعت در آینده نزدیک باشیم و انیمیشن ایزان بتواند جایگاه

بین‌المللی شایسته ای برای خود بیابد. محمد تقی و فروغ تصدیقی (۱۳۹۰) در مقاله ای با عنوان " آسیب-شناسی نظام آموزشی ایران در افق ۱۴۰۴" ابتدا به آسیب های نظام آموزشی ایران و سپس راهکارهای آن پرداخته و به این نتیجه رسیده اند که مسئولان نظام آموزشی باید تمام همت خود را صرف برنامه ریزی های کوتاه مدت و بلند مدت ، برای توسعه ی دانش و فنآوری اطلاعات در آموزش و پرورش و جهانی شدن آن نمایند. رضا تاج آبادی و همکاران (۱۳۹۲) در مقاله ای با عنوان " نقش آموزش های فنی و حرفه ای در توسعه‌ی کارآفرینی و اشتغال زایی " به بررسی و آشکارسازی جایگاه آموزش های فنی و حرفه ای در کارآفرینی و اشتغال زایی می پردازد و هدف اصلی آموزش های فنی و حرفه ای را تربیت نیروی کار مورد نیاز بخش های مختلف جامعه بر می شمرد و این آموزش ها را ابزاری برای مقابله با بیکاری که ناشی از تغییرات در اقتصاد جهانی است می داند. فاطمه کتیرازن (۱۳۹۳) در پژوهشی با عنوان " بررسی برنامه آموزشی رشته انیمیشن سطح هنرستان و بازدهی آن در بخش های مرتبط در کشور" به دنبال یافتن راه حلی برای ارتباط آموزش در هنرستان و بازار کار در این رشته است و با بررسی محتوای دروس ، ساعات آموزشی ، روش های تدریس ، مصاحبه ها و تجربه های میدانی برای ارتباط فعال بین هنرجویان و استودیوهای تولید راهکارهایی پیشنهاد می دهد و برای آموزش کارآمد به تناسب محتوای درسی با دوره ، تصحیح روش های آموزشی و تربیت هنرآموز در آموزش و پرورش را توصیه می کند. زهرا سادات آیت اللهی (۱۳۹۳) در پژوهشی با عنوان " بررسی تحلیلی آموزش دانشگاهی انیمیشن در ایران با نگاهی به آموزش انیمیشن در پنج مدرسه معتبر دنیا " در صدد یافتن ضعف برنامه های درسی در آموزش و هدایت جوانان علاقه مند به انیمیشن در دانشگاه های ایران است و با تحلیل برنامه های درسی انیمیشن در مقاطع تحصیلی دانشگاهی ایران به دنبال تدوین یک برنامه درسی جامع و پاسخگو به مشکلات آموزشی رشته انیمیشن برای مطالعات و تحقیقات کامل تر بعدی می باشد. احمد حیدری گوجانی (۱۳۹۶) در مقاله ای با عنوان " آسیب شناسی نظام آموزشی کشور " با تعریف نظام آموزشی و بررسی آن ، به تاثیری که نظام آموزشی می تواند بر جامعه بگذارد می پردازد و بیان می کند که تغییر نظام برنامه های آموزشی به صورت یک جانشین آلترناتیو در سطح کلان باید بلند مدت و هدف محور باشد و در دوره اجرا بتواند معایب و نواقص نظام آموزشی پیشین را برطرف کند. حسن هاشمیان (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان " آموزش هنر در نظام آموزشی کشور" به شرح وضعیت کنونی آموزش هنر در ایران و اهمیت و ضرورت توجه به درس هنر در توسعه فعالیت های امور تربیتی پرداخته است و رویکردهای آموزشی و پرورشی متنوعی از جمله : شناخت ویژگی های روحی و روانی ، پرورش تفکر منطقی و تفکر منعطف ، پرورش خلاقیت ، پرورش حس کنجکاوی و جستجوگری و پرورش حس زیباشناسی را به عنوان اهداف بسیار مهم آموزش هنر برمی شمرد. ولی بهرامی (۱۴۰۰) در کتابی با عنوان " آسیب شناسی نظام آموزشی در ایران" در هشت فصل به بررسی موانع و مشکلاتی که نظام آموزشی در ایران با آن مواجه است پرداخته و در پایان هر فصل با توجه به آگاهی و شناخت نسبت به آن مشکل، راهکارهایی برای سیاست گذاران، برنامه ریزان و مدیران آموزشی ارائه کرده است تا بتوانند با شناخت بهتری نسبت به مسائل و مشکلات و چالش های پیش رو، برنامه ریزی و تصمیماتی بهتر اتخاذ نمایند. نظام آموزشی برای نیل به اهداف مورد نظر خود با موانع و چالش هایی مواجه است که توجه و شناخت نسبت به این موانع و چالش ها می تواند به مدیران و سیاست گذاران آموزشی کمک کند تا با نگاه عمیق تر و اشراف بیشتر نسبت به مسائل پیش روی خود به برنامه ریزی های موثرتری اقدام

نمایند و تا این موانع شناسایی نشود نمی توان راه درمان و علاج سیستم بیمارگونه را تجویز نمود. با مرور مطالعاتی که در گذشته در این زمینه انجام شده مشخص شد که با وجود پژوهش هایی که در زمینه آسیب-شناسی نظام آموزشی و هنرستانهای کشور و آسیب شناسی رشته انیمیشن در ایران انجام شده هنوز تحقیق یا پژوهشی با موضوع آسیب شناسی نظام آموزشی رشته پویانمایی در پایه دهم هنرستان صورت نگرفته است لذا پژوهش حاضر به دنبال این است که با استفاده از رویکرد پدیدارشناسی آسیب ها و چالش های نظام آموزشی رشته پویانمایی را از طریق مصاحبه و از میان صحبت ها، تجربیات و روایت های هنرآموزان و هنرجویان این رشته مشخص نماید و بتواند از این راه بینش خود را نسبت به مشکلات و آسیب های این رشته گسترش دهد و با توجه به نتایج به دست آمده درصدد کمک به بهبود شرایط آموزشی این مقطع از رشته پویانمایی هنرستان باشد. از طرف دیگر تجربه نشان داده که در دنیای امروز غفلت از مهارت های پایه، اشتغال پذیری را کاهش داده، به همین دلیل در توصیه های سازمان های جهانی یونسکو و یونیک بر اهمیت آموزش مهارت های پایه تاکید می شود. به نظر می رسد که مسئولان برنامه های آموزش فنی و حرفه ای در کشور ما رویکردهای جدید را مورد توجه قرار نداده اند. پویانمایی مهارت و هنری است که نیاز به آموزش و دوره های تخصصی دارد. تربیت نیروی کار آمد و متخصص از وظایف هنرستان های فنی و حرفه ای است. پایه دهم رشته پویانمایی اولین مقطع از دوره سه ساله آموزشی هنرستان است که دانش آموزان برای تحصیل و آموزش انیمیشن وارد آن می شوند و آموزش در این مقطع به لحاظ تغییر دوره آموزشی از متوسطه اول به متوسطه دوم و تخصصی شدن دروس از اهمیت بالایی برخوردار است. اما آموزش در این مقطع به دلیل مشکلات اجرایی و محتوایی پاسخگوی تقاضای نیروی کارآمد مورد نیاز نیست. . از آنجایی که گسترش و پیشرفت در هر رشته نیازمند بررسی و آسیب شناسی آن رشته است تا موانع و چالش های آن برطرف گردد و زمینه برای شکوفایی آن مهیا شود، آسیب شناسی رشته انیمیشن در مقطع دهم هنرستان، که اولین سال ورود هنرجویان به این رشته از هنرستان است می تواند کمک زیادی به بهبود شرایط و فراهم شدن بستری جهت پیشبرد اهداف آموزشی این رشته تحصیلی نماید. پژوهش حاضر سعی دارد تا با استفاده از رویکرد پدیدارشناسی که یکی از روش های کیفی است و می تواند مفاهیم و مضامین یک پدیده را با توجه به معنایی که افراد از آن پدیده در زندگی خود تجربه کرده اند روشن نماید، به تحلیل تجربه زیسته هنرجویان، هنرآموزان و مدیران و ادراک دیدگاه های آنان پرداخته و علاوه بر کسب شناخت عمیق از نظام آموزشی این رشته، به بررسی این سوال پردازد که، چه آسیب ها و مشکلاتی در مسیر آموزش رشته پویانمایی در پایه دهم هنرستان قرار دارد؟

روش پژوهش

این پژوهش با رویکرد پدیدارشناسی و به روش کیفی صورت گرفته است. در فرآیند مطالعه ی پدیدارشناسی، پس از انتخاب موضوع یا پدیده مورد مطالعه، محقق به گردآوری داده ها از اشخاصی می پردازد که تجربه آن موضوع را دارند و به بسط و ترکیبی توصیفی از جوهره و ماهیت تجربه می پردازد. این توصیف شامل دو سوال می باشد: چه چیزی تجربه شده و چگونه تجربه شده است؟ (موستاکاس^۱، ۱۹۹۴: ۲۱). به نظر می رسد که این گونه خاص از تحقیق بتواند دانشی توانمند و بومی در باب چپستی پدیده مورد مطالعه فراهم نماید. برای

¹. Moustakas

گردآوری داده های این پژوهش، از روش های مصاحبه ی نیمه ساختاریافته و مشاهده ی مشارکتی استفاده شده است. از مشاهده و مصاحبه به عنوان روشی برای کشف تجربیات زیسته استفاده شد. جامعه آماری این پژوهش هنرجویان، هنرآموزان و مدیران دو هنرستان فنی و حرفه ای دخترانه شهرستان خمینی شهر بودند که ۱۵ نفر از هنرجویان به صورت هدفمند و ۳ نفر از هنرآموزان براساس تجربه تدریس بیشتر انتخاب شدند. با دو مدیر هنرستان ها هم به صورت جداگانه مصاحبه انجام شد. همچنین پژوهشگر برای درک بهتر مسئله و رسیدن به جواب سوال پژوهش، به مدت ۳۲ ساعت در ۴ کارگاه درسی تخصصی کلاس دهم رشته پویانمایی حضور یافت (دو کارگاه ۸ ساعته از هر هنرستان) و مشاهده انجام داد تا مسائل و مشکلات را از نزدیک و از جنبه های مختلف بررسی و تحلیل نماید. لازم به ذکر است که در سال دهم رشته تحصیلی پویانمایی، هنرجویان تنها دو کارگاه تخصصی درسی دارند و بقیه دروس، دروس عمومی و پایه می باشد و پژوهشگر برای رسیدن به آسیب ها باید به واکاوی و مشاهده این دو کارگاه می پرداخت. در این پژوهش برای تحلیل داده ها از روش تحلیل مضمون استفاده گردید. بعد از انجام مصاحبه ها، متن تمامی آنها بر روی کاغذ نوشته شده، سپس پژوهشگر به خواندن و بازخوانی مکرر متن تمامی مصاحبه ها می پردازد. تم های جزئی و فرعی مشخص شده، پژوهشگر به دسته بندی و سازماندهی این تم ها می پردازد. با مقایسه و در نظر گرفتن تفاوت ها و شباهت های تم های فرعی، تم های کلی تر بدست می آید و در آخر بوسیله تجمیع و تلفیق داده ها، تم های نهایی استخراج شده و می توانیم فهرست کاملی از مضمون ها را ارائه دهیم.

درباره پایایی^۱ و روایی^۲ نتایج در پژوهش های کیفی می توان از چهار ملاک اعتبارپذیری، انتقال پذیری (پایایی) و تأیید پذیری نام برد؛ لینکن^۳ و گوبا^۴ (۱۹۸۵) به نقل از صدوقی (۱۳۸۷) چهار معیار زیر را برای پژوهش های کیفی برشمرده اند:

قابل قبول بودن^۵: از طریق آن، پژوهشگران به دنبال اثبات اطمینان به "درستی" یافته هایشان هستند. در این جا رونوشت های مصاحبه و گزارش پژوهش به شرکت کنندگان داده می شود تا ببینند که آن ها با یافته های پژوهشگر موافق اند یا مخالف.

انتقال پذیری^۶: به جای هدفگیری برای نمونه گیری تصادفی و استدلال احتمالی، پژوهشگران کیفی به ارائه یک تصویر مفصل از زمینه ای که پژوهش در آن انجام شده است، ترغیب می شوند. در این جا هدف، ارائه اطلاعات کافی به خواننده است برای قضاوت درباره کاربردپذیری یافته ها در محیط های دیگر.

قابلیت اطمینان^۷: این مفهوم پژوهشگران را ترغیب می کند بازبینی را ممکن کنند که این می تواند امکان موشکافی و رسیدگی سایر پژوهشگران را ممکن کند.

2 - Reliability

3 - validity

4 - Linco

5 - uba

6- credibility

7- transferability

1- dependability

تأییدپذیری! این مفهوم به رسیدگی و بازرسی به عنوان ابزاری برای اثبات کیفیت استناد می کند؛ برای مثال پژوهشگر می تواند یک تحلیل خود انتقادی را از روش شناسی به کار رفته در پژوهش فراهم آورد. در این پژوهش نیز این موارد در نظر گرفته شده است.

یافته ها

در این بخش از پژوهش به بررسی و تحلیل مصاحبه های انجام شده با هنرجویان، هنرآموزان و مدیران مدارس می پردازیم. در مجموع این پژوهش ۳۰ مصاحبه انجام شد و هر مصاحبه با یک کد مشخص شده است. پس از بررسی و تطبیق مکرر مضامین حاصل از مصاحبه ها و تحلیل عمیق آنها، ۸ مضمون اصلی و ۲۶ مضمون فرعی بدست آمد که در ادامه هر یک از این مضمون ها عنوان شده و مورد کنکاش عمیق قرار گرفته شده است. اطلاعات مربوط به این مضامین در جدول (۱) نشان داده شده است.

جدول (۱): مضامین اصلی استخراج شده از مصاحبه ها

ردیف	مضامین اصلی	مضامین فرعی
۱	ناآگاهی و نداشتن شناخت کافی هنرجویان درباره رشته پویانمایی	داشتن مهارت در زمینه طراحی و نقاشی-تحقیق نکردن و نداشتن شناخت کافی-معرفی دیگران-نبود رشته ی مرتبط با علاقه-برگزاری جلسه معرفی و آشنایی با رشته انیمیشن
۲	کافی و به روز نبودن امکانات و تجهیزات هنرستان	کم بودن تعداد تجهیزات-فرسوده بودن-به روز نبودن امکانات-استفاده از تجهیزات برای جذب هنرجو
۳	ضعف مهارت و مسلط نبودن هنرآموز بر مباحث درسی	مرتبط نبودن رشته ی تحصیلی هنرآموز با رشته تدریس-ناآشنایی با مهارت های جدید
۴	حجم زیاد و محتوای مطالب کتاب های دروس تخصصی کارگاهی	ناهمسانی مطالب کتاب های درسی با سطح دانش و مهارت هنرجو-استفاده از تمرین های عملی متنوع بیشتر-اضافه و تکراری بودن بعضی مطالب
۵	کم و محدود بودن زمان دروس کارگاهی تخصصی	ناتمام ماندن فعالیت های کلاسی-رسیدگی نکردن هنرآموز به تمامی تمرین های هنرجویان
۶	نبود امکان استعدادسنجی هنرجویان موقع ورود به هنرستان	معدل پایین هنرجویان-بی علاقه و نداشتن استعداد در رشته پویانمایی-پرکردن ظرفیت هنرستان-بی علاقه به دروس تئوری
۷	محبوب نبودن هنرستان و به ویژه رشته پویانمایی در بین خانواده ها و جامعه	نگاه جامعه به انیمیشن به عنوان یک رشته تفریحی و بدون درآمد-هنرستان جای دانش آموزان تنبل و درس نخوان است-از نظر خانواده ها رشته انیمیشن آینده شغلی ندارد

نبود امکان مشاوره تحصیلی در زمان انتخاب رشته - نداشتن مهارت و توانایی لازم برای انجام فعالیت ها - ناتوانی در برقراری ارتباط با رشته پویانمایی و در نتیجه دلزدگی از تحصیل	نداشتن انگیزه کافی برای ادامه تحصیل در این رشته	۸
--	---	---

۱- ناآگاهی و نداشتن شناخت کافی هنرجویان در باره رشته پویانمایی

بعد از پایان مقطع نهم متوسطه اول، عده ای از دانش آموزان برای سال دهم به هنرستان می روند و وارد رشته پویانمایی می شوند. بعضی از مواقع ورود دانش آموزان به این رشته با تحقیق و مشاوره صورت می گیرد ولی نکته ی مهمی که در این قسمت وجود دارد این است که بعضی از دانش آموزان به دلیل این که نمی توانند در رشته های شاخه نظری ادامه تحصیل دهند بدون هیچ شناختی وارد رشته های هنرستان، و به خصوص رشته پویانمایی می شوند. این انتخاب رشته غلط در سال دهم هنرستان در بیشتر مواقع باعث سرخوردگی، دلسردی و ناامیدی دانش آموز از ادامه تحصیل در این رشته می شود و ما شاهد این هستیم که دانش آموزان در سال یازدهم تغییر رشته می دهند و از ادامه تحصیل در این رشته منصرف می شوند.

- هنرجویی با کد ۳ می گوید: "وقتی می خواستم انتخاب رشته کنم به من گفتن برو رشته انیمیشن، این رشته خیلی خوبه و میتونی یاد بگیری انیمیشن بسازی ولی وقتی وارد این رشته شدم دیدم که باید طراحی و نقاشی بلد باشم. نویسندگی کنم و کلی کارهای که مربوط به کار با نرم افزار و من خیلی بهشون علاقه نداشتم و من فقط به انیمیشن دیدن علاقه داشتم و فکر می کنم تحصیل تو این رشته خیلی برام سخت باشه برای همین تصمیم گرفتم سال دیگه تغییر رشته بدم."
- هنرجویی با کد ۱۳ می گوید: "من می خواستم برم رشته سینما. از اونجایی که تو شهرستان خمینی شهر رشته سینما نبود موقعی که اومدم برای ثبت نام، مشاور مدرسه به من گفت بین این رشته هم یکی از شاخه های سینما است و می تونی این رشته را بخونی بعد برای دانشگاه بری رشته سینما ولی من الان بعد از گذشت چند ماه و درس خوندن تو این رشته متوجه شدم که کلا از این رشته خوشم نمی آید و درسته که تو رشته انیمیشن از مباحث سینمایی بحث می شه ولی آخرش من رشته سینما را دوست داشتم و این رشته خیلی طراحی و نقاشی می خواد و من از این چیزها خوشم نمی آید."
- هنرجویی که کد او شماره ۹ است می گوید: "مدرسه می خواست ظرفیت این رشته اش را پر کنه برای همین تا ما اومدیم برای ثبت نام کلی به ما از خوبی های این رشته گفتن و ما را فریب دادن و بدون در نظر گرفتن استعداد و علاقه ی ما، اسم ما را نوشتن تو این رشته. الان که اومدم تو این رشته اصلا از این رشته راضی نیستم و می خوام تغییر رشته بدم."

۲- کافی و به روز نبودن امکانات و تجهیزات هنرستان

یکی از عواملی که باعث دلگرمی هنرجو برای ادامه کار می شود، استفاده از تجهیزات جدید و به روز می باشد. هنرجویی که در دروس کارگاهی با تجهیزات فرسوده و یا ناقص و ضعیف روبرو می شود از انجام ادامه فعالیت دلسرد شده و این عامل مانع یاددهی و یادگیری کامل مهارت می شود. طبق بررسی های انجام شده، مشخص گردید که بیشتر امکانات و تجهیزات هنرستان ها فرسوده و یا از رده خارج می باشند و اصلا به روز و جدید

نیستند. مشاهده کردیم که حتی تعداد تجهیزات، پاسخگوی نیاز جمعیت کنونی هنرجویان هنرستان ها نیست و از آنجایی که در هنرستان های فنی و حرفه ای، اصل آموزش بر پایه تجهیزات استوار است و تجهیزات هنرستان های فنی و حرفه ای سال به سال تغییر می کند و اگر این تجهیزات به روز و مدرن نشوند شاهد این خواهیم بود که آموزش ها و یاددهی روز به روز ضعیف تر و یادگیری هنرجویان کم تر خواهد شد و چه بسا ممکن است که به تعطیلی هنرستان بیانجامد.

- هنرآموزی با کد ۱۸ که سابقه تدریس بیشتری نسبت به بقیه هنرآموزان دارد می گوید: "بیشتر تجهیزات هنرستان قدیمی و فرسوده هستند و باید جدید و به روز شوند. این عامل باعث اتلاف وقت و کم انگیزه شدن هنرجویان برای یادگیری مهارت می شود. همچنین قدیمی بودن این امکانات باعث کند شدن تدریس و اتلاف وقت کلاس نیز می شود که باید برای حل این مشکل تدبیری اندیشیده شود.
- مدیر مدرسه با کد ۱۹ می گوید: "شرایط مالی و بودجه ی مدرسه به ما این امکان را نمی دهد که بتوانیم همه ساله تجهیزات را به روز نماییم. خرید و اضافه کردن تجهیزات در صورتی امکان پذیر است که ما بتوانیم از هزینه های اصلی مدرسه کم کنیم که متأسفانه با توجه به هزینه های بالای مدرسه بیشتر بودجه مدرسه صرف آن هزینه ها می شود.
- هنرجویی با کد ۱ می گوید: "تجهیزات و امکانات هنرستان ما خیلی کمه، بعضی از این امکانات از رده خارج شدن و اصلاً قابل استفاده نیستن ولی ما مجبوریم برای این که کارمون را پیش ببریم با همین امکانات بسازیم این مشکل باعث شده دیگه انگیزه ای برای کار کردن و فعالیت در مدرسه نداشته باشیم.

۳- ضعف مهارت و مسلط نبودن هنرآموز بر مباحث درسی

از آنجایی که رشته پویانمایی یک رشته نو و جدید در نظام آموزشی فنی و حرفه ای می باشد، هنرستان های فنی و حرفه ای بسیار با مشکل تامین هنرآموز برای این رشته مواجه هستند و کمبود هنرآموز تخصصی رشته انیمیشن باعث شده که بسیاری از هنرستان ها، تدریس دروس تخصصی این رشته را به هنرآموزانی بسپارند که متأسفانه در این زمینه دانش و تخصص کافی ندارند و همین مسئله باعث جهت دهی هنرجویان به سمت و سوی گرایش های دیگر شده است، در نتیجه فرآیند تدریس و اهداف مورد نظر درباره این رشته به نتیجه مطلوب منجر نخواهد شد و ما شاهد هنرجویانی هستیم که به دلیل دریافت نکردن آموزش صحیح و اصولی، در این رشته سردرگم هستند و هنوز نتوانسته اند با این رشته تحصیلی ارتباط برقرار نمایند.

- هنرجویی با کد ۱۴ در خلال صحبت هایش درباره مشکلات این رشته می گوید: "اگر مدرسه برای ما معلمانی با مدرک تخصصی انیمیشن انتخاب می کرد انگیزه ما نسبت به تحصیل در این رشته بیشتر می شد. وقتی که معلمان دروس تخصصی ما یا مدرک نقاشی دارند یا گرافیک و بیشتر مطالب درس را به همان سمت و سوی تخصص خودشان می برند مسلماً ما به عنوان هنرجوی انیمیشن چیز زیادی نخواهیم آموخت.

- مدیر مدرسه با کد ۲۰ می گوید: "در رشته انیمیشن کمبود نیروی متخصص داریم و نیاز هست که دوره های ضمن خدمت برای هنرآموزان با رشته غیر مرتبط برگزار بشه تا این هنرآموزان بتوانند مطالب رو به خوبی به هنرجویان منتقل کنند.

۴- حجم زیاد و محتوای مطالب کتاب های دروس تخصصی کارگاهی

مطالب درسی دروس کارگاهی، یکی از اصلی ترین بخش ها برای آموزش مهارت های پایه و اصلی به هنرجویان می باشد که باید مطابق پیشرفت های علمی روز دنیا باشد. نحوه نگارش این کتاب ها بسیار مهم است و باید جنبه عملی داشته باشد تا بتواند بر علاقه مندی و خلاقیت هنرجویان تاثیر بگذارد اما متأسفانه در مورد رشته پویانمایی این اتفاق صورت نگرفته است و متأسفانه دروس کارگاهی توسط اساتیدی نوشته شده که سابقه تدریس در هنرستان را نداشته اند و به همین دلیل بیشتر تمرکز مولف کتاب بر روی مباحث نظری بوده است، در صورتی که باید بیشتر جنبه عملی در نظر گرفته شود. همچنین حجم زیاد مطالب کتاب به گونه ای است که هنرآموز نمی تواند کل مطالب را تا پایان سال تدریس نماید و مجبور می شود که بخش هایی را به صلاحدید خود حذف نماید یا فقط به سرفصل ها اشاره مختصری نماید.

- هنرآموزی با کد ۱۶ می گوید: "برخی از کتاب ها مثل طراحی شخصیت و متحرک سازی دو بعدی در زمان نادرست یعنی سال دهم ارائه شده و به عنوان مثال بهتر بود بجای کتابی مثل طراحی شخصیت در سال دهم کتاب طراحی گذاشته می شد چون این کتاب واقعا بیش از سطح انتظار از یک هنرجو سال دهم که عموماً هیچ گونه آشنایی با مبحث طراحی ندارند و این ضعف در طراحی موجب شده تا هنرجویان در درس طراحی شخصیت و متحرک سازی دو بعدی با مشکلات اساسی مواجه شوند و هم چنین مطالبی که در کتاب طراحی شخصیت گذاشته شده هر پودمان به تنهایی قابلیت تدریس جداگانه در یک سال تحصیلی را دارد نه زمان محدود یک پودمان. از نظر من حجم مطالب کتاب های تخصصی بسیار زیاد هستند و اگر معلم بخواهد برای هر سرفصل به طور کامل زمان بگذارد و تمامی تمرین ها و فعالیت های کتاب را به طور کامل انجام دهد نمی تواند کل کتاب را تا آخر سال تحصیلی به اتمام برساند.

- هنرآموزی با کد ۱۷ در مورد این مشکل چنین بیان می کند: "به نظر بنده بزرگترین چالش در رشته انیمیشن در حال حاضر حجم زیاد مطالب آموزشی در هر کتاب تخصصی است که باعث اور دوز اطلاعاتی دانش آموزان می شود و از آن مهم تر چیدمان و اولویت بندی غیر حرفه ای فصول کتاب است که دانش آموز را دچار سردر گمی و اضطراب کرده به نظر باید تغییر اساسی توسط یک تیم متخصص و حرفه ای در کتاب ها انجام شود و گر نه کماکان همکاران گرامی که در این رشته متخصص هستند کتاب را به دلیل ناکارآمدی کنار گذاشته و سراغ دانش و فصل بندی خودشان می روند که زحمت آنها را چندین برابر میکند امیدوارم به جای اصرار بر اشتباهات، فکری به حال اصلاح کتب بکنیم."

- هنرجویی با کد ۱ می گوید: "مطالب کتاب های تخصصی خیلی متناسب با سطح درک و دانش دانش آموزان نیست و دانش آموز بیشتر با توضیح معلم و تمرین درس را یاد می گیرد البته همیشه این گونه نیست و در بعضی قسمت ها متن کتاب قابل درک و مفید است.

۵- کم و محدود بودن زمان دروس کارگاهی تخصصی

در هنرستان، هر واحد درس نظری معادل یک ساعت آموزش در هفته برای طول سال تحصیلی می باشد. ساعات هر واحد درس عملی (کارگاهی، آزمایشگاهی، عملیات میدانی و ...) معادل یک و نیم تا چهار برابر ساعات آموزشی یک واحد درس نظری است. (آیین نامه آموزشی دوره سه ساله متوسطه روزانه، ۱۳۸۹). طبق برنامه ریزی دفتر تالیف فنی و حرفه ای برای زمان بندی دروس تخصصی کارگاهی، زمان اختصاص داده شده برای هر درس تخصصی کارگاهی رشته پویانمایی ۱۲۰ ساعت تئوری و ۱۸۰ ساعت عملی می باشد و بر این اساس مدت زمان اختصاص داده شده به هر کارگاه درسی تخصصی در طول هفته ۸ ساعت می باشد (راهنمای برنامه درسی رشته پویانمایی، ۱۴۰۰). این زمان با توجه به اینکه مطالب کتاب های درسی بیشتر به صورت عملی می باشد، به نظر می رسد که برای دروس تخصصی رشته انیمیشن کم باشد. چون عملاً هنرجویان دو زنگ کلاس را به فعالیت های عملی می پردازند و دو زنگ دیگر به آموزش و تدریس هنرآموز اختصاص می یابد و این زمان برای انجام دادن یک فعالیت به طور کامل کفایت نمی کند و هنرجو مجبور می شود بقیه فعالیت را در خانه به اتمام برساند و این تکمیل فعالیت کلاسی علاوه بر تکالیف منزل می باشد. از طرف دیگر با توجه به شرایط خاص رشته انیمیشن که نیاز به دیدن فیلم و انیمیشن دارد بخشی از وقت کلاس هم صرف فیلم دیدن می شود و عملاً هنرجویان زمان خیلی زیادی برای انجام تمرین های کلاسی ندارند.

- هنرجویی با کد ۴ می گوید: " زمان کلاس های کارگاهی خیلی خیلی کمه، کسی که داخل یه حرفه ای وارد شده باید کامل داخل اون دنیای حرفه ای خودش تلاش کنه. برای کسی که رشته اش انیمیشن هست کار عملی زیادی می خواد. ۸ ساعت برای تجربه و تکمیل یه فعالیت خیلی کمه تازه نصف بیشتر زمان مون هم برای درس دادن معلم میره و ما تو کلاس وقت برای کار عملی خیلی کم داریم.
- هنرآموزی با کد ۱۷ بیان می کند: " هنرجویان بسیار علاقه مند هستند که کار عملی انجام دهند ولی خب یک معلم ناچار است که درس را به صورت کامل برای هنرجویان تدریس کند با توجه به حجم زیاد مطالب کتاب، به ناچار از بعضی از قسمت های کتاب به صورت سطحی عبور می کنیم و زمان کلاس را در اختیار مطالب اصلی و مهم کتاب قرار می دهیم. از آنجایی که برای بعضی از قسمت ها ناچار به تماشای فیلم هم هستیم زمان کلاس برای انجام فعالیت های عملی از دست می رود و هنرجویان مجبور می شوند که بقیه فعالیت های کلاسی را در منزل تکمیل نمایند.
- مدیر مدرسه با کد ۲۰ درباره این مشکل بیان می کند: " مدام هنرجویان و هنرآموزان درباره زمان کم کارگاه ها به من گله می کنند و از من می خواهند که اگر امکانش هست از زمان سایر دروس که خیلی تخصصی نیستند کم کنم و به زمان دروس کارگاهی اضافه نمایم ولی متأسفانه ما چنین امکانی نداریم و فقط می توانیم برایشان کلاس اضافه تعریف کنیم که آن هم باید در ساعات خارج از زمان مدرسه تعریف شود که هم برای ما و هم هنرجویان هزینه بر است.

۶- نبود امکان استعدادسنجی هنرجویان موقع ورود به هنرستان

متأسفانه امروزه در مدارس ما، استعدادهای دانش آموزان کشف نمی شود و هدایت تحصیلی آنان (که باید بر مبنای استعدادسنجی دقیقی باشد) در سال دهم هنرستان، طبق مصوبه ی آموزش و پرورش فقط بر اساس:

میانگین نمره های درسی، آزمون هوش گروهی ریون^۱، رغبت سنج تحصیلی جان هالند^۲ و اولویت و تشخیص خانواده انجام می شود. در پژوهش های زیادی از جمله پژوهش نویدی با عنوان "بررسی سهم هریک از ملاک های تحصیلی در پیش بینی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان نظام جدید آموزش متوسطه"، نشان دهنده ی موفق نبودن در شناخت دقیق و هدایت تحصیلی دانش آموزان در رشته های تحصیلی آنان بوده است و مشخص شد که هیچ یک از این ملاک ها به جز نمرات احتمالی دانش آموزان در سال های تحصیلی گذشته، در پیش بینی موفقیت تحصیلی آینده آنان سهم معنا داری را نشان نداده است. متأسفانه در دوره حاضر استعداد دانش آموزان، در دوره ی متوسطه ی اول شناخته نمی شوند تا زمینه و بستر مناسبی در راستای هدایت تحصیلی درست و دقیق آنان در هنرستان باشد. از طرف دیگر، انتخاب شغل دارای اهمیت خاصی در زندگی انسان است و زمینه انتخاب شغل هم چیزی جز انتخاب رشته تحصیلی نیست، لذا انتخاب درست و دقیق رشته ی تحصیلی امری مهم به شمار می رود. مشاوران تحصیلی در مدارس باید دانش آموزان را در شناسایی و تجزیه و تحلیل توانایی ها، رغبت ها و خلق و خوی خود یاری کنند، همچنین آنان را با خصوصیات و شرایط احراز مشاغل و آینده هر یک از رشته های شغلی آشنا سازند و نیز به دانش آموزان کمک کنند تا ویژگی های خود را با خصوصیات و شرایط احراز شغل مقایسه کنند. هنرجویانی که در عرصه تحصیل و یادگیری در مدارس موفق هستند، در عرصه ی شغلی نیز موفق بوده اند و نرخ اشتغال موفق بیشتری نسبت به دیگر هنرجویان دارند.

- هنرجویی با کد ۵ می گوید: "نمرات درسی من در دوره متوسطه اول پایین بود و من به خاطر پایین بودن نمرات و معدلم ناچار شدم که به هنرستان بیایم و بدون داشتن علاقه این رشته انتخاب نمایم. با وجود این که در این رشته کارهای متنوعی را یاد می گیریم اما من علاقه و انگیزه ای به این مهارت ها ندارم.
- هنرآموزی با کد ۱۸ می گوید: "یکی از بزرگترین مشکلات ما در حین تدریس دروس این است که بعضی از هنرجویان اصلاً به این رشته تحصیلی علاقه مند نیستند و هر چیزی را که ما آموزش می دهیم یا متوجه نمی شوند یا اگر متوجه شوند چندان نسبت به آن علاقه نشان نمی دهند یا توانایی و استعداد انجام آن فعالیت آموزشی را ندارند و این مسئله باعث کند شدن روند آموزش در کلاس و اعتراض هنرجویان کوشا و مستعد می شود.

۷- محبوب نبودن هنرستان و به ویژه رشته یوینامایی در بین خانواده ها و جامعه

متأسفانه در جامعه ی امروزی ذهنیت دانش آموزان و خانواده ها در مورد هنرستان ها مطلوب نیست و بیشتر تصور بر این است که دانش آموزان ناموفق تحصیلی باید در هنرستان ها مشغول به تحصیل باشند ولی با نگاه به کشور های توسعه یافته می توان دید که دانش آموزان باهوش و موفق در آن کشورها روانه هنرستان ها می شوند. در جامعه ی امروزی ما مشکل بزرگی داریم و آن کم اطلاعی خانواده ها در حوزه آموزش های هنرستانی است. متأسفانه عرفی وجود دارد که نمی توانیم آن را بشکنیم. عرف این است که دانش آموز باهوش در رشته ریاضی فیزیکی ادامه تحصیل بدهد. یا کسی که می خواهد آینده شغلی اش تضمین شود، رشته تجربی را انتخاب کند. دانش آموزی هم که معدلش کمتر است، رشته علوم انسانی را انتخاب کند. دانش آموزانی هم که جایی در

1. Raven

2. Holland Career and Interest inventory

دبیرستان ندارند به هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش بروند. این طرز تفکر غلط باعث شده که دانش آموزان با وجود داشتن علاقه و استعداد مدام درگیر این مسئله باشند که چگونه ذهنیت اطرافیان را نسبت به رشته پویانمایی مثبت نمایند. به اعتقاد گاردنر تفکری که موفقیت را در چارچوب قابلیت‌های نهفته در آزمون سنجش بهره هوشی (IQ) معنا و مفهوم می‌نماید، منجر به شکل‌گیری "مدارس یکسان و یکنواخت" شده است. بر مبنای این تفکر، ریاضیات بیشترین اهمیت را در نظام آموزشی دارد و علوم تجربی در مرتبه بعد قرار می‌گیرد. بنابراین، دانش آموزان مستمراً و با استفاده از آزمون‌های استاندارد شده آزمون می‌شوند. کسب موفقیت در این آزمون‌ها به معنای این است که فرد هوشی سرشار دارد و ناکامی آن‌ها به معنای فقدان زمینه لازم برای کسب موفقیت در مدرسه و تحصیل است. چنین ویژگی‌ای معرف روح حاکم بر مدارس است که گاردنر از آن‌ها به عنوان مدارس "یکسان و یکنواخت" نام می‌برد (مهرمحمدی و کیان، ۱۳۹۳: ۱۱۰). گاردنر بر این باور است که نمی‌توان از نظریه هوش‌های چندگانه دستورالعمل خاصی برای تعلیم و تربیت استخراج کرد؛ بلکه باید به منزله مجموعه‌ای از اندیشه‌های مستعد کاربردهای گوناگون با این نظریه روبرو شد. با این وصف، وی توجه به اصل کلی را به استناد نظریه هوش‌های چندگانه اجتناب ناپذیر می‌داند (گاردنر، ۱۹۹۵: ۲۲).

۱. افراد ذهن‌های مشابهی ندارند و چه بسا مجموعه توانایی‌های ذهنی هر فرد با فرد دیگر متفاوت است. علاوه بر این، نیمرخ هوشی افراد ثابت نمی‌ماند و تغییر می‌کند.

۲. حیات بشر کوتاه است و امکان فراگیری همه چیز و پیشرفت در همه زمینه‌ها برای آحاد بشر فراهم نیست. بنابراین در مقطع مناسبی باید گزینش و انتخاب صورت پذیرد. بدین جهت نظام‌های آموزشی باید به سمت مدارس "فردمحور" حرکت کنند که همان مدارس پیشرفت‌گراست. در این شکل از تعلیم و تربیت، تفاوت‌های فردی دانش آموزان اهمیت بسیار می‌یابند.

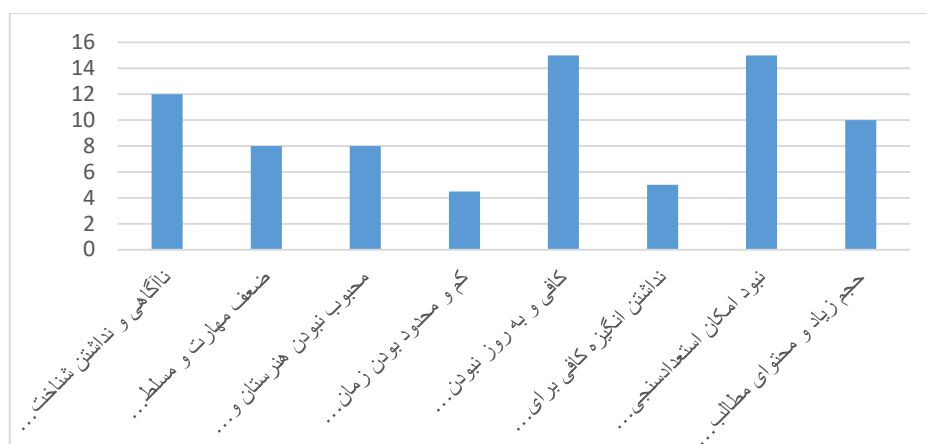
در نتیجه، با وارد کردن تربیت هنری به منزله عنصر اساسی در جریان تعلیم و تربیت و بها دادن به آموزش هنر در نظام‌های آموزش و پرورش، یکی از مهم‌ترین ابعاد مغفول تفاوت‌های فردی فرصت بروز و ظهور می‌یابد و به همین نسبت به مشروعیت برنامه‌های درسی و آموزشی افزوده خواهد شد (مهرمحمدی و کیان، ۱۳۹۳: ۱۱۶).

- هنرجویی با کد ۲ می‌گوید: "باید بتوان کاری کرد که دید جامعه نسبت به رشته پویانمایی تغییر کند چون بیشتر افراد جامعه فکر می‌کنند که این رشته، یک رشته‌ی تفریحی و بدون درآمد است و هیچگونه آینده‌ای ندارد در صورتی که ما شاهد هستیم که این رشته می‌تواند به یک شغل درآمدزا تبدیل شود و آینده‌ی درخشانی را برای فرد شاغل در این زمینه رقم بزند.
- هنرآموزی با کد ۱۷ در این باره می‌گوید: "بسیاری از والدین در ابتدای سال تحصیلی به سراغ ما می‌آیند و درباره این رشته و آینده‌ی شغلی آن از ما سوال می‌پرسند و از صحبت‌هایشان پیداست که اصلاً به این رشته اطمینان ندارند. گاهی اوقات هم هنرجویان از اینکه در جامعه و توسط اطرافیان به خاطر انتخاب این رشته مورد تمسخر قرار گرفته‌اند در کلاس درس گله می‌کنند و ابراز می‌کنند که رفتارهای نادرست اطرافیان آنها را نسبت به ادامه تحصیل در این رشته مردد کرده است.

۱- نداشتن انگیزه کافی برای ادامه تحصیل در این رشته

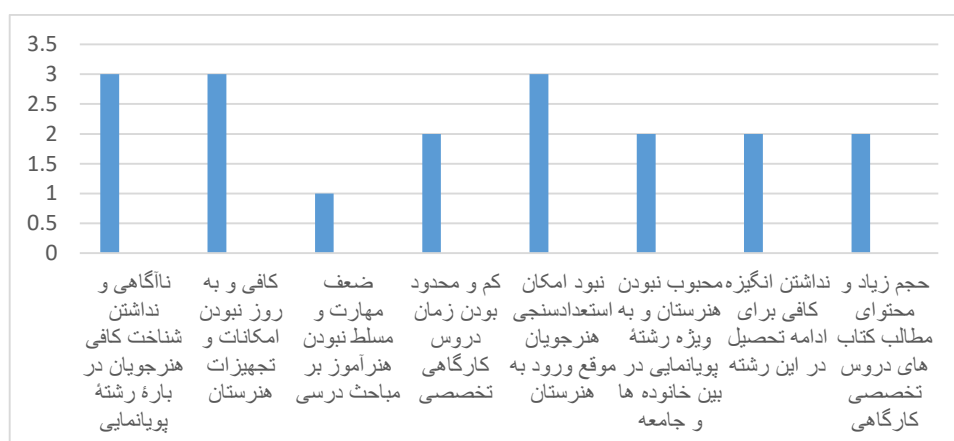
گروهی از هنرجویان به دلیل نداشتن هدف واقعی و صرفاً با در دست داشتن یک برگه هدایت تحصیلی وارد هنرستان می شوند. این گروه از هنرجویان اگر به صورت صحیح نیز مشاوره نشوند، سرخورده شده دچار صدمات جبران ناپذیری خواهند شد. انتخاب رشته نامناسب توسط هنرجو، به دلیل اطلاعات ناکافی، هدایت ناصحیح خانواده و مشاوره که این مورد نیز می تواند مرهون عوامل خانوادگی یا هنرستان باشد باعث می شود زمانی که هنرجو به دلیل اطلاعات ناکافی یا غیر مرتبط در رشته ای نامتناسب با شرایط ذهنی و روحی خود مشغول تحصیل شود، با مشکلات بسیاری روبه رو شود. هنرجویان یکی از اقشار بسیار آسیب پذیر جامعه هستند که به لحاظ قرارگیری در محیط هنرستان و مواردی چون ضعف درسی و نداشتن انگیزه و هدف لازم، و همچنین نداشتن مشاوره و راهنمای مناسب، همواره در معرض خطر افت تحصیلی، ترک تحصیل و یا تغییر رشته قرار دارند.

- هنرجویی با کد ۱۳ می گوید: "من اگه درست مشاوره شده بودم اصلاً وارد این رشته نمی شدم و می رفتم در یکی از شاخه های نظری درس می خوندم تو این رشته اصلاً حس رقابت وجود نداره و به همین خاطر تقریباً به درس خوندن و تلاش برای انجام کارهای عملی بی علاقه شدم.
- هنرآموزی با کد ۱۶ می گوید: "بعضی از دانش آموزان مدتی بعد از ورود به این رشته به دلیل نداشتن علاقه و استعداد و حجم بالای تمرین ها و کارهای کلاسی از این رشته دلسرد می شوند و مدام از من درباره تغییر رشته و یا ترک تحصیل سوال می پرسند و ما بیشتر اوقات در سال یازدهم رشته پویانمایی شاهد تغییر رشته هنرجویان و یا ترک تحصیل آنها می باشیم.
- مدیر مدرسه با کد ۱۹ بیان می کند: "یکی از بزرگترین مشکلات ما در مورد هنرجویان رشته انیمیشن این است که این هنرجویان بعد از ورود به این رشته دچار سردرگمی می شوند و نمی دانند که می توانند در این رشته بمانند یا خیر؟ گاهی اوقات ما آنها را به مشاور مدرسه معرفی می کنیم. بعضی مواقع هم با صلاحدید مشاور و مشورت با خانواده ی هنرجو، از هنرجو می خواهیم که تغییر رشته بدهد اما نکته قابل توجه این است که این اتفاقات بیشتر در سال دهم رخ می دهد و هنرجویانی که از سال دهم عبور می کنند در سال های بعد به یک ثبات نسبی در مورد رشته ی پویانمایی می رسند و با این رشته ارتباط برقرار می نمایند.

نمودار (۱) مهمترین آسیب های رشته پویانمایی در مقطع دهم هنرستان از دید هنرجویان

با توجه به نمودار (۱) بیشترین آسیبی که از نظر هنرجویان در مقطع دهم رشته پویانمایی وجود دارد مربوط به " نبود امکان استعدادسنجی هنرجویان موقع ورود به هنرستان " و "کافی و به روز نبودن امکانات و تجهیزات هنرستان" است. کمترین آسیب هم مربوط به " کم و محدود بودن زمان دروس کارگاهی تخصصی " می باشد.

نمودار (۲) مهمترین آسیب های رشته پویانمایی در مقطع دهم هنرستان از دید هنرآموزان

با بررسی نمودار (۲) مشخص شد که از دید هنرآموزان بیشترین آسیب های مهارت آموزی در مقطع دهم رشته پویانمایی شامل: "ناآگاهی و نداشتن شناخت کافی هنرجویان در باره رشته پویانمایی"، "کافی و به روز نبودن امکانات و تجهیزات هنرستان" و "نبود امکان استعدادسنجی هنرجویان موقع ورود به هنرستان" می باشد و کمترین آسیب از دید هنرآموزان هم شامل " ضعف مهارت و مسلط نبودن هنرآموز بر مباحث درسی " است.

بحث و نتیجه گیری

از آنجایی که این پژوهش با هدف آسیب شناسی نظام آموزشی پویانمایی در مقطع دهم هنرستان انجام شده است در این راستا ۸ مقوله ی مهم شامل: "ناآگاهی و نداشتن شناخت کافی هنرجویان در باره رشته پویانمایی"، "کافی و به روز نبودن امکانات و تجهیزات هنرستان"، "ضعف مهارت و مسلط نبودن هنرآموز بر مباحث درسی"، "حجم زیاد و محتوای مطالب کتاب های دروس تخصصی کارگاهی"، "کم و محدود بودن

زمان دروس کارگاهی تخصصی"، "نبود امکان استعدادسنجی هنرجویان موقع ورود به هنرستان"، "محبوب نبودن هنرستان و به ویژه رشته پویانمایی در بین خانواده ها و جامعه" و "نداشتن انگیزه کافی برای ادامه تحصیل در این رشته" به عنوان آسیب شناسایی شد. طبق نتایج بدست آمده از این پژوهش مشخص شد که هنرستان های فنی و حرفه ای در بدو ورود هنرجویان به رشته پویانمایی در مورد این رشته، اطلاعات کافی را در اختیار آنها قرار نمی دهند و هنرجویان بدون داشتن اطلاعات کافی درباره این رشته، وارد آن می شوند که این مسئله باعث می شود هنرجو در ادامه مسیر و بعد از آشنایی با این رشته در طول دوران تحصیل، متوجه شود که قدم در مسیر اشتباه گذاشته و این رشته آن چیزی که او انتظار داشته نیست. نکته دیگری که در ادامه پژوهش به آن رسیده شد نبود امکان استعدادسنجی هنرجویان موقع ورود به هنرستان، قبل از ورود به رشته پویانمایی بود. این مشکل یکی از عمده ترین مشکلات بدست آمده در این پژوهش است زیرا نبود استعدادیابی هنرجویان باعث می شود که هنرجویانی که استعداد و مهارت لازم برای تحصیل در رشته پویانمایی را ندارند وارد این رشته شوند و طول سال تحصیلی در روند آموزش های کلاس و مهارت آموزی سایر هنرجویان خلل وارد نمایند و همچنین خود این هنرجویان هم، هم از نظر تحصیلی و از نظر روحی دچار صدمه شوند و به دلیل ندیدن توانایی انجام فعالیت ها در خود و نداشتن استعداد، سرخورده و منزوی گردند. مسئله دیگری که به عنوان چالش شناسایی شد به روز نبودن امکانات و تجهیزات مدرسه است. تجهیزات فرسوده و قدیمی مانع یاددهی و یادگیری کامل مهارت ها می شود. این مشکل باعث می شود که هنرآموز و هنرجو از ادامه کار و انجام فعالیت دلسرد شود. مطالعات نشان می دهد کمبود و مجهز نبودن کارگاه ها در هنرستان ها از دیگر موانع شاخه های فنی و حرفه ای است. این امکانات و تجهیزات فرسوده و از رده خارج جواگوی نیاز جمعیت کنونی هنرجویان هنرستان ها نیست. امکانات کارگاهی بسیاری از هنرستان ها کافی نبوده و متناسب با تکنولوژی روز نمی باشد و آموزشی که متناسب با تکنولوژی روز انجام نشود بیهوده می باشد. سومین مشکلی که از نتایج تحقیقات بدست آمد ضعف مهارت و مسلط نبودن هنرآموز بر مباحث درسی بود. از آنجایی که ریشه بسیاری از مشکلات آموزشی و تربیتی به روش تدریس و مهارت هنرآموز بر می گردد، در این پژوهش مشخص شد که هنرستان های فنی و حرفه ای در رشته پویانمایی و بخصوص مقطع دهم که یک مقطع حساس و مهم می باشد از هنرآموزان متخصص با مدرک تحصیلی مرتبط استفاده نمی کنند. بکارگیری هنرآموزان حرفه ای و متخصص باعث می شود که ذهن هنرجو درگیر مسائل آموزشی تخصصی درسی شود و به رشد و شکوفایی و توسعه استعداد های هنرجویان کمک نماید. مسئله بعدی حجم زیاد و محتوای مطالب کتاب های دروس تخصصی کارگاهی است که بر اساس نتایج بدست آمده حجم مطالب کتاب ها و تعداد سرفصل های درسی بسیار زیاد می باشد. نکته دیگری که در رابطه با کتاب های درسی وجود دارد نحوه نگارش و فصل بندی کتاب هاست که باعث شده هنرآموز نتواند به همه ی سرفصل ها به طور کامل بپردازد زیرا بسیاری از این سرفصل ها بسیار گسترده است و هنرآموز نیاز دارد زمان زیادی را به آموزش آن اختصاص دهد و در نتیجه ناچار است که مطالب سایر فصل ها را به صورت خلاصه تر بیان نماید و این اشکال به نوع تدوین و تالیف کتاب درسی بر می گردد. مشکل دیگری که در ادامه بررسی های پژوهش بدست آمد زمان کم دروس کارگاهی بود که با توجه به مشکلات گفته شده قبلی یعنی حجم زیاد مطالب کتاب های درسی تخصصی و عدم بروز بودن تجهیزات و ناکافی بودن امکانات این مشکل بیشتر بروز می نماید. هنرجویان از کم بودن زمان

دروس کارگاهی خود گله مند هستند و بیان می کنند که تعداد تمرین ها و فعالیت های عملی کتاب بسیار زیاد است و در این زمان کم کارگاه نمی توانند به تمامی آنها به طور کامل بپردازند و مهارت ها را به صورت ناقص فرا می گیرند. چالش دیگری که در ادامه تحقیق در این پژوهش به دست آمد دیدگاه منفی جامعه و خصوصا والدین نسب به رشته پویانمایی و هنرستان بود. خانواده ها به ویژه پدر و مادر، بسیار در امر تحصیل فرزندان خود از جمله انتخاب رشته تحصیلی دخالت می کنند. بعضی اوقات این دخالت ها مناسب و باعث پیشرفت و جهت گیری درست فرزند می شود ولی گاهی اوقات باعث عقب افتادگی و یا انتخاب نادرست می شود که نتیجه آن عدم رضایت و شکست خواهد بود. متأسفانه در کشور ما ذهنیتی وجود دارد که دانش آموزان ضعیف به هنرستان می روند که این ذهنیت غلط می باشد در صورتی که با نگاه به کشور های توسعه یافته می توان دید که دانش آموزان باهوش و موفق در آن کشورها روانه هنرستان ها می شوند. رشته انیمیشن هم که یک رشته نو و جدید می باشد از آنجایی که هنوز برای بسیاری از خانواده ها و جامعه ناشناخته است، خیلی مورد استقبال خانواده ها برای ادامه تحصیل فرزندانشان قرار نمی گیرد و نسبت به این رشته دیدگاه مثبتی ندارند. این طرز تفکر منفی نسبت به این رشته و هنرستان، بر روی هنرجویانی که این رشته را به عنوان رشته ی تحصیلی خود انتخاب کرده اند تاثیر می گذارد و باعث دلسردی آنها می شود. تمامی چالش های گفته شده باعث می شود که هنرجو در ادامه تحصیل در رشته پویانمایی با چالش بزرگتری روبرو شود و آن از دست دادن انگیزه ادامه تحصیل در این رشته است. بر اساس یافته های این تحقیق مشخص شد که بعضی از هنرجویانی که در رشته پویانمایی تحصیل می کنند یا در همان سال های تحصیل در هنرستان یا بعد از اتمام تحصیلات خود در هنرستان و برای ورود به دانشگاه تغییر رشته می دهند و وارد رشته دیگری به غیر از پویانمایی می شوند و این نشان دهنده ی نداشتن انگیزه کافی برای ماندن در این رشته هستند. متأسفانه هنرستان های فنی و حرفه ای ما نتوانسته اند که انگیزه کافی را برای علاقه مند کردن هنرجویان در رشته پویانمایی در هنرستان ها ایجاد نمایند و هنرجویانی هم که علاقه مند و مستعد هستند خودشان در این زمینه تحقیقات و پیگیری های بسیار انجام داده اند در صورتی که این از وظایف هنرستان و هنرآموزان است که با آشنا نمودن هنرجویان با این رشته و نشان دادن مزایای این رشته، نسبت به دادن انگیزه و علاقه به هنرجویان اقدام نمایند. هنرجو در این صورت است که تمایل پیدا می کند در این رشته بماند و همین مهارت را در آینده دنبال کند. در پایان پیشنهاد می شود که هنرستان ها زمینه ای را فراهم نمایند تا هنرجویان قبل از انتخاب رشته در هنرستان توسط مشاورین خبره و آگاه استعداد یابی شوند. این کار باعث بهبود کیفیت آموزش شده و زمینه حضور هنرجویان مستعد و علاقه مند را در هنرستان ایجاد می کند. باید در هنرستان فضایی ایجاد شود که قبل از انتخاب رشته، هنرجویان به طور کامل با رشته های هنرستان و به خصوص رشته پویانمایی آشنا شوند و درباره مهارت های مورد نیاز این رشته، تخصص ها و زمینه کاری آن اطلاعات کافی بدست آورند تا بتوانند با آگاهی کامل از رشته پویانمایی، آن را برای ادامه تحصیل انتخاب نمایند. (این فضا می تواند در قالب کارگاه های یک روزه آشنایی با رشته های هنرستان برگزار شود). سرفصل های کتاب های درسی تخصصی نیاز به بازنگری و تالیف مجدد دارد. بهتر است که به جای آموزش سرفصل های خیلی زیاد که برای هنرجویان گیج کننده و سنگین است، چند سرفصل اصلی به طور کامل در کتاب درسی گنجانده شود تا بتوان به طور کامل بر روی آموزش آن ها تمرکز کرد و بقیه سرفصل ها یا در قالب درسی دیگر یا در کتاب جداگانه ای آموزش

داده شود. باید برای تجهیز هنرستان بودجه جداگانه ای اختصاص یابد تا بتوان امکانات هنرستان ها را به روز کرد. این بودجه می تواند از طریق پرداخت وام به هنرستان ها تامین شود تا هنرستان بتواند امکانات و تجهیزات کافی و به روز را برای کارگاه های هنرستان و بخصوص کارگاه های تخصصی پویانمایی تهیه نماید. در صورتی که مشکل تصحیح سرفصل های کتاب های آموزشی و تجهیزات کارگاه ها بر طرف شود یا در مورد سرفصل های کتب درسی تخصصی، بازنگری ای صورت پذیرد؛ مشکل زمان کم کارگاه ها نیز به خودی خود مرتفع شده و هنرجویان و هنرآموزان دیگر با مشکل کمبود زمان آموزشی مواجه نخواهند بود. هنرستان ها باید تلاش نمایند از هنرآموزانی استفاده نمایند که در زمینه پویانمایی از تخصص و دانش کافی برخوردار هستند. هنرآموزانی که دارای تخصص در زمینه پویانمایی هستند می توانند باعث دلگرمی هنرجویان این رشته شوند و از آن جایی که در این زمینه مهارت و توانایی لازم را دارند می توانند به درستی هنرجویان را راهنمایی و هدایت نمایند. این موضوع را می توان به صورت پیشنهادی به مسئولین آموزش و پرورش طرح کرد که تمهیداتی جهت بهره گیری از افراد متخصص در این باره را به لحاظ قانونی و سازمانی ببیند. رشته پویانمایی یک رشته نو و جدید می باشد که معرفی آن نیاز به تبلیغات و فرهنگ سازی بسیاری دارد. در صورتی که بتوانیم این رشته را به درستی به جامعه و خانواده ها تبلیغ و معرفی نماییم، می توانیم ذهنیت جامعه را نسبت به این رشته تغییر دهیم و به آن ها این اطمینان را بدهیم که فرزندانمان قدم در مسیر درستی نهاده اند و آینده ی روشنی در انتظارشان است. (این تبلیغات می تواند از طریق تلویزیون و صدا و سیما صورت پذیرد و یا از طریق فضای مجازی). باید در هنرستان ها فضایی ایجاد شود تا هنرجویان رشته پویانمایی در طول تحصیل نسبت به این رشته علاقه مندتر شده و با انگیزه ی بیشتری تحصیل در این رشته را دنبال نمایند. این بسترها می تواند در قالب هایی مثل : بازدید های فرهنگی - تفریحی از استودیوهای انیمیشن سازی، شرکت در جشنواره های فرهنگی هنری مرتبط با رشته پویانمایی و فیلمسازی، نمایش انیمیشن های جدید و به روز و تحلیل و بررسی آن ها، برگزاری کارگاه های آموزشی ساخت انیمیشن و برگزاری مسابقات دانش آموزی با موضوع ساخت انیمیشن باشد. ایجاد چنین زمینه هایی در هنرستان می تواند انگیزه و علاقه هنرجویان را تقویت نماید و آن ها را نسبت به دنبال کردن این رشته ترغیب نماید. در پایان توصیه می شود با توجه به جدید بودن کتاب های رشته پویانمایی در تمامی مقاطع هنرستان، پژوهش های دیگری در مورد تحلیل محتوای کامل کتاب های دروس تخصصی رشته پویانمایی در هنرستان صورت پذیرد.

منابع

- آئین نامه آموزش دوره سه ساله متوسطه روزانه (شیوه سالی واحدی)، معاونت آموزش وزارت آموزش و پرورش، ۱۳۸۹
- آیت اللهی، زهرا سادات (۱۳۹۳). بررسی تحلیلی آموزش دانشگاهی انیمیشن در ایران با نگاهی به آموزش انیمیشن در پنج مدرسه معتبر دنیا. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه هنر، دانشکده سینما و تئاتر
- بهرامی، ولی (۱۴۰۰). آسیب شناسی نظام آموزشی در ایران. تهران: انتشارات گل آذین، نوبت سوم
- تصدیقی، محمدعلی و تصدیقی، فروغ (۱۳۹۰). آسیب شناسی نظام آموزشی ایران در افق ۱۴۰۴. اولین همایش ملی آموزش در ایران ۱۴۰۴، تهران
- تاج آبادی، رضا و رحیمی، محمد و شعبانی، سمیه (۱۳۹۲). نقش آموزشهای فنی و حرفه ای در توسعه کارآفرینی و اشتغالزایی. همایش دانشگاه کارآفرین؛ صنعت دانش محور، بابلسر

- تالیف یونسکو(۱۹۷۳). آموزش وکارآموزی معلمان فنی و حرفه ای. ترجمه اقبال قاسمی پویا، دفتر تحقیقات و برنامه ریزی معاونت آموزش فنی و حرفه ای و موسسه انتشارات فاطمی، ۱۳۶۹
- حیدری گوجانی، احمد(۱۳۹۶). آسیب شناسی نظام آموزشی کشور، همایش ملی آسیب شناسی نظام آموزشی کشور. تبریز
- خلاق، علی اصغر(۱۳۸۵). نقش و اهمیت آموزش های فنی و حرفه ای در توسعه اقتصادی. رشد آموزش شاخه حرفه ای، بهار ۱۳۸۵، دوره اول، شماره ۳، ص ۱۳
- سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی(۱۴۰۰). راهنمای برنامه درسی رشته پویانمایی
- صدوقی،م(۱۳۸۷). معیارهای ویژه ی ارزیابی پژوهش کیفی. فصلنامه علمی-پژوهشی، روش شناسی علوم تربیتی، سال ۵۶، شماره ۱۴، ص ۷۲-۵۵
- فیض، فائزه(۱۳۸۵). آسیب شناسی نظام آموزشی رشته انیمیشن در ایران با نگاهی به نظام آموزشی فرانسه. فارابی، شماره ۶۲، ص ۳۳۸-۳۲۷
- کتیرازن، فاطمه(۱۳۹۳). بررسی برنامه آموزشی رشته انیمیشن سطح هنرستان و بازدهی آن در بخش های مرتبط در کشور. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده هنر
- مهرمحمدی، محمود و کیان، مرجان(۱۳۹۳). برنامه درسی و آموزش هنر در آموزش و پرورش. تهران، انتشارات سمت، چاپ اول
- نقیب زاده، احمد و فاضلی، حبیب الله(۱۳۸۵). درآمدی بر پدیدارشناسی به مثابه روشی علمی. پژوهشنامه علوم سیاسی، سال اول، شماره ۲، ص ۵۴-۳۰
- هاشمیان، حسن(۱۳۹۶). آموزش هنر در نظام آموزشی کشور. همایش ملی آسیب شناسی نظام آموزشی کشور، تبریز
- Gardner, H (1995). Multiple Intelligences: Implications for Art and Creativity. In WJ. Moustakas, C. E (1994). Phenomenological research methods. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.-